

**Palesiteni Dieter F. Uchtdorf,
Tokoni Ua 'i he Kau Palesitenisi**

'Uluaki: “‘E ngaahi tuofāfine, tui mo falala ki he Laumālié. ‘I ho’o to’o ‘a e ngaahi faingamālie angamaheni ‘o e mo’ui faka’ahó peá [ke] fa’u pe fakatupu ai ha me’a ‘oku faka’ofo’ofa mo ‘aongá, ‘oku ‘ikai ngata pē ‘i ho’o fakalelei’ ‘a e māmani ‘okú ne ‘ākilotoa ki tautolú, ka ko e māmani foki ko ia ‘i ho lotó.”⁵

Ann M. Dibb, tokoni ua ‘i he kau palesitenisi lahi ‘o e Kau Finemuí:

“Ko e fanga kīi me’a iiki mo faingofua ko ia ‘oku mou fili ki ai he ‘aho ní, ‘e lava ke hoko ia ko ha tāpuaki lahi mo nāunau’ia ‘apongipongi.”⁶

Elaine S. Dalton, palesiteni lahi ‘o e Kau Finemuí:

“‘E lava nai ‘e ha fine-mui angatonu ‘e taha ‘o liliu ‘a e māmani? Ko e tali le’o lahi ki ai ko e “‘io!’ . . . Ko e ngaahi me’a ‘okú ke fai faka’ahó te ne fakamālohia koe ke ke hoko ko ha taki mo ha fa’ifa’itaki’anga—‘a e lotu faka’ahó, ako faka’aho ‘a e folofolá, talangofua faka’ahó, tokoni faka’aho ki he nīihi kehé. ‘I ho’o fai ‘ení, te ke ofi ange ai ki he Fakamo’ui pea hoko ‘o hangē ko Iá.”⁷

Palesiteni Thomas S. Monson:

“Si’oku ngaahi kaume’a kei talavou, mou tu’u ke mālohi. . . . ‘Okú mou ‘ilo ‘a e me’a ‘oku totonú mo ia ‘oku halá, pea ne ‘ikai ha fakapuli te ne lava ‘o liliu [‘a e mo’oni ko iá]. Kapau ‘e fakaloto’i kimoutolu ‘e homou kaungā-me’á ke fai ha me’a ‘oku mou ‘ilo ‘oku hala, tu’u hake *koe* ‘o taukave’i ‘a e totonú, neongo kapau te ke tu’u toko taha ai.”⁸ ■

NOTES

1. Thomas S. Monson, “Ke ke Ma’u ha Lototo’a,” *Liabona*, Mē 2009, 127.
2. Elaine S. Dalton, “Ha’u ke Tau ‘Alu Hake Ki he Mo’unga ‘o e ‘Eiki,” *Liabona*, Mē 2009, 121.
3. Henry B. Eyring, “‘A’eva ‘i he Māmá,” *Liabona*, Mē 2008, 125.
4. Mary N. Cook, “Mo’ui Angama’a—‘i he Fo’i Laka Kotoa Pē,” *Liabona*, Mē 2009, 117.
5. Dieter F. Uchtdorf, “Fiefiá, Ko Ho Tukufakaholo,” *Liabona*, Nōvema 2008, 119.
6. Ann M. Dibb, “Ke ke Hoko ko ha Fa’ifa’itaki’anga ‘o e Kakai Tui,” *Liabona*, Mē 2009, 116.
7. Elaine S. Dalton, “‘Okú Hā Ia ‘i Homou Fofongá,” *Liabona*, Mē 2006, 109.
8. Thomas S. Monson, “Ngaahi Sipinga ‘o e Anga Mā’oni’oni,” *Liabona*, Mē 2008, 65.

Fai ‘e Palesiteni Dieter F. Uchtdorf
Tokoni Ua ‘i he Kau Palesitenisi ‘Uluaki

Ko Ho’o Fiefia ‘o Lauikuongá

‘Okú foaki atu ‘e he Tamai Hēvaní ‘a e me’a’ofa ma’ongo’onga tabá—‘a e mo’ui ta’engatá—mo e faingamālie mo e tāpuaki ta’e- hano-tatau ko e “nofo fiefia ‘o lauikuongá.

S i’oku ngaahi tuofāfine kei talavou ‘i he funga māmani, ‘oku ou hongā’ia pea lāngilangī’ia ke ‘i heni mo kimoutolu he ‘ahó ni. ‘Okú ‘ofa atu ‘a Palesiteni Tōmasi S. Monisoni mo e kau taki kotoa ‘o e Siasí; ‘oku mau lotua kimoutolu pea fiefia ‘i ho’omou faivelengá.

Kuó u fanongoa ha ngaahi lea fakafonua faka’ofo’ofa lahi ‘i he ngaahi ta’u kuo hilí—‘oku nau fakamānako pea fakaofo; ‘oku nau takitaha hā makehe. Neongo e faikehekehe ‘a e ngaahi lea

fakafonua ni, ‘oku fa’a ‘i ai e me’a oku nau faitatau ai. Hangē ko ‘ení, ‘oku ‘i he ngaahi lea fakafonua lahi ha kupu’i lea fakaofo mo fonu tala’ofa ‘o hangē ko ha toe kupu’i lea he māmani. Ko e kupu’i lea ko iá ko e “Tokua ne ‘i ai ha taimi.”

‘Ikai ko ha ngaahi lea faka’ofo’ofa ia ke kamata ‘aki ha talanoa? ‘Okú ‘omi ‘e he “Tokua ne ‘i ai ha taimi” ha palō-mesi ‘o ha me’a: ko ha talanoa ‘o ha fononga mo e lotu ‘ofa, ko ha talanoa ki ha kau pilinisesi mo ha kau pilinisi. Mahalo na’a kau ai ha talanoa ‘o e lotu to’á, ‘amanaki lelei mo e ‘ofa tu’uloá. Ko e konga lahi ‘o e ngaahi talanoá ni ‘oku ikuna’i ‘e he angalelei e angakóvi pea ikuna’i ‘e he lelei ‘a e kóvi. Kae mahalo ko e me’a lahi tahá, ‘oku ou sa’ia ‘i he’etau huke ki he peesi faka’osí pea tau sio ki he ngaahi laine faka’osí pea tau vakai ki he ngaahi lea fakalata ko e “Peá na nofo fiefia ‘o lauikuonga.”

‘Ikai ko e me’a ia ‘oku tau faka’amuá: ke tau hoko ko e kau mo’unga’i tangata pe mo’unga’i fine ‘o ‘etau talanoa kiate kitautolu peé; ke ikuna’i ‘a e ngaahi faingata’á; ke foua e ngaahi me’a faka’ofo’ofa kotoa ‘o e mo’ui pea ‘i

hono faka'osí, ke nofo fiefia 'o laui-kuongá?

'Oku ou fie taki ho'omou tokangá he 'ahó ni ki ha me'a mahu'inga mo makehe 'aupito. 'I he peesi 'uluaki 'o ho'omou tohi Fakalalaka Fakatāutaha 'a e Kau Finemuí, te ke 'ilo ai e ngaahi lea ko 'ení: "Ko ha 'ofefine 'ofeina koe 'o e Tāmai Hēvaní kuo teu-teu'i ke ke ha'u ki he māmaní 'i he kuonga ko 'ení koe'uhí ko ha taumu'a toputapu mo nāunau'ia."¹

'E ngaahi tuofāfine, 'oku mo'oni e ngaahi leá ni! Ne 'ikai fá'u kinautolu 'i ha talanoa fananga! 'Ikai 'oku fakaofó ke 'ilo 'oku 'afio'i kimoutolu 'e he'etau Tāmai Hēvani ta'engatá, 'okú Ne fanongo, tokanga'i mo 'ofa'i kimoutolu 'aki 'a e 'ofa 'oku ta'engatá? Ko hono mo'óní, 'oku hulu fau 'a 'Ene 'ofa kiate kimoutolú kuó Ne foaki atu ai e mo'ui matelié ni ko ha me'a'ofa mahu'inga 'o e "tokua ne 'i ai ha taimí," pea fakakakato mo ho'o talanoa ki ho'o fonongá, faingata'a'ia mo e ngaahi faingamālie ke hoko 'o 'iloá, faka'e'i'eiki, loto-to'a mo 'ofa. Pea ko e nāunau'ia tahá, 'okú Ne foaki atu ha me'a'ofa 'oku 'ikai lava ke fakamahu'inga'i pe mafakamatala'i. 'Oku foaki atu 'e he Tāmai Hēvaní 'a e me'a'ofa ma'ongo'onga tahá—'a e mo'ui ta'engatá—mo e faingamālie mo e tāpuaki ta'e hano tatau ko e "nofo fiefia 'o lauikuongá."

Ka 'oku 'ikai ma'u ta'e totongi ha tāpuaki pehē. 'Oku 'ikai foaki ia koe'uhí he 'okú ke faka'amua ia. 'Oku ma'u pē

ia 'i he ma'u e mahino pe ko hai koe mo e me'a kuo pau ke ke hoko ki ai ka ke fe'unga mo taau mo ha me'a'ofa pehē.

Ko e 'Ahi'ahi Ko e Konga pē ia 'o e Fonongá

Fakakaukau angé 'i ha kī'i miniti ki he ngaahi talanoa talatupu'a okú ke sai'ia taha a'i. 'I he talanoa ko iá, ko e tokotaha 'oku fai ki ai e talanoá ko ha pilinisesi pe ko ha taha masiva; mahalo pē ko ha mēmeite (mermaid) pe fe-fine taukau, ko ha pule pe ko ha sevā-niti. Te ke 'ilo 'oku 'i ai e me'a 'oku nau faitatau ai: kuo pau ke nau ikuna'i e faingata'a.

Ne kātekina 'e Sinitalela 'a e mali ua angakovi 'o 'ene tamaí mo 'ene ongo tama fefine angakovi. Ne pau ke ne kātekina e ngāue 'i he ngaahi houa lahi pea mo hono manukī'i.

'I he "Beauty and the Beast," ne tuku pōpula 'a Pele 'e ha fu'u manu fakailifia kae lava ke fakahaofi 'a 'ene tamaí. Na'á ne feilaulau ma'a hono 'apí mo e fāmilí, 'a e me'a kotoa ne 'ofa a'i kae nofo 'i he palasi 'o e fu'u manu fakailifia 'i ha ngaahi māhina.

'I he talanoa 'o "Rumpelstiltskin," ne talaange 'e ha tangata ngaohi maho'a masiva ki he tu'i 'e lava 'e hono 'ofefiné 'o ngaohi ha koula mei he musié. Ne fekau atu leva e tu'i ke 'omi e ta'ahiné peá ne loka'i ia 'i ha loki ne 'i ai ha fokotu'unga musie mo ha mīsini takai. 'I he kongá kimui 'o e talanoá ne hangē

ka mole 'a 'ene 'uluaki tamá kapau he 'ikai ke ne lava 'o mate'i 'a e hingoa 'o e tokotaha faimana na'á ne tokoni'i ia 'i he ngāue ta'e malavá ni.

'I he talanoa takitaha ko 'ení, ne pau ke foua 'e Sinitalela, Pele mo e 'ofefine 'o e tangata ngaohi maho'a, 'a e loto mamahí mo e faingata'a kae toki lava ke nau a'usia 'a 'enau "nofo fiefia 'o laui-kuongá." Fakakaukau angé ki a'i. Kuo 'i ai nai ha taha kuo te'eki ke ne foua ha taimi faingata'a 'o e 'ahi'ahi, faingata'a mo e mamahí?

'I he vaha'a ko ia 'o e "tokua ne 'i ai ha taimí," mo e "nofo fiefia 'o laui-kuongá," ne pau ke nau foua kotoa ha faingata'a lahi. Ko e hā kuo pau ai ke tau foua kotoa e mamahí mo e faingata'a? Ko e hā 'oku 'ikai ke tau mo'ui fiefia mo nonga, pea fonu e 'aho kotoa 'i he leleí, fiefiá mo e 'ofá?

'Oku talamai 'e he folofolá 'oku totonu ke 'i ai 'a e fehangahangai 'i he me'a kotoa pē he ka 'ikai ia, he 'ikai lava ke tau fakafaikehekehe'i 'a e melié mei he mahí.² 'E ongo'i ikuna nai 'e ha fefine lele lōloa kapau na'á ne 'osiki ha lele pea 'ikai ke ne ongo'i 'a e ngaahi houa lahi 'o 'ene feinga ke lahi ange e me'a 'okú ne kātekiná? 'E ongo'i nai 'e he tokotaha tā pianó ha fiefia 'i he'ene pote lele 'i hono tā 'o ha hiva 'oku faingata'a hono taá kapau ne 'ikai ke ne ako ia 'i ha ngaahi houa lahi?

'I he ngaahi talanoa 'o e mo'ui, 'oku ako'i kitautolu 'e he ngaahi faingata'a ki ha ngaahi me'a ne 'ikai ke tau mei ako 'i

ha toe founa kehe. ‘Oku tokoni ‘a e faingata‘a ke fakatupulaki ke loloto ange ha tō‘onga mo‘ui he ‘ikai toe ma‘u ‘i ha founa kehe. Kuo ‘omi ai kitautolu ‘e he‘etau Tāmai Hēvaní ‘ofā ki ha māmani ‘oku fonu ‘i he faingata‘a mo e ‘ahī‘ahí ke tau lava ‘o ako ‘a e potó, toe mālohi ange pea a‘usia ‘a e fiefiá, ‘o fakafou ‘i he ngaahi me‘a ‘oku tu‘u fehanganhangai.

Tuku ke u vahevahe atu ha me‘a fakatāutaha ne u foua ‘i hoku ta‘u hongofulu tupú lolotonga ia e ma‘u lotu homau fāmili ‘i Felengifooti, Siamané.

‘I ha Sāpate ‘e taha, ne ‘omi ai ‘e he ongo faifeka‘u ha fāmili fo‘ou na‘e te‘eki ke u mamata ai ki he‘emaui ngaahi fakatahá. Ko ha fa‘ē mo ‘ene ongo tama fefine. Ne u fakakaukau ne fai ‘e he ongo faifeka‘u ha ngāue lelei mo‘oni.

Ne u tokanga makehe ki he taha ‘o e ongo tamaiki fefine ne lou‘ulu faka‘ofo‘ofa pea kano‘imata lanu melomeló. Ko hono hingo‘a ko Halieta pea ‘oku ou pehē ne u ‘ofa ai ‘i he fuofua taimi pē ne u sio ai ki ai. Me‘apangó he na‘e hangē ne ‘ikai ke ma‘u ‘e he finemui hoihoifua ni ‘a e ongo tatau kiate au. Ne tokolahi ha kau talavou ne nau fakamaheni ki ai pea kamata ke u fakakaukau pe te ne fakakaukau ko hano kaungāme‘a pē au. Ka na‘e ‘ikai te u loto fo‘i ai. Ne u kumi ha ngaahi founa ke u ‘i he feitu‘u ‘e ‘i ai. ‘I he‘eku tufa sākalamēnití, ne u fakapapau‘i ne u ‘i he feitu‘u ‘e lava ke u tufa ai e sākalamēnití ki ai.

‘I he taimi ne ‘i ai ha ngaahi ‘ekitiviti makehe ‘i ‘apisiasí, ne u heka pasikala ki he ‘api ‘o Halieta pea tā e fafangu ‘o e matapaá. Ne fa‘a talimai ia ‘e he fa‘ē ‘a Halieta. Na‘a ne fa‘a fakaava ‘a e matapā sio‘ata ‘o e peito honau nofo‘angá ‘i he fungavaka fa‘a pe‘a ne ‘eke mai pe ko e hā ‘oku ou fie ma‘ú. Ne u fa‘a ‘eke ange pe ‘oku fie heka ‘a Halieta mo au ‘i he‘eku pasikalá ke ma ‘alu ki ‘apisiasí. Na‘e fa‘a pehē mai e fa‘ē ia ‘a Halieta, “‘Ikai, ‘e toki ‘alu atu pē ia, ka te u fiefia ke heka mo koe ki ‘apisiasí.” Ne ‘ikai ko e me‘a ‘eni ne u fakakaukau ki ai, ka te u ta‘e tali fēfē ia?

Ko ia na‘a ma heka leva ki ‘apisiasí. Te u talaatu ne fakā‘ofo‘ofa foki ‘eku pasikalá. Ne tangutu e fa‘ē ‘a Halieta ‘i

mu‘a ‘iate au, pe‘a u feinga ke hoko ko e faka‘uli pasikala lelei taha ‘i he ngaahi hala makamaka tokakovi.

Ne ‘alu pē taimí mo e tokolahi e kau talavou ne ‘eva ki he ta‘ahine hoihoifua ko Halieta, ne hangē ka ‘ikai ma‘u haku faingamālié.

Ne u lotosi‘i ai? ‘Io.

Ne ikuna‘i ai au? ‘Ikai ‘aupito!

‘I he‘eku toe vakai ki ai, ne u fakatokanga‘i ko e me‘a lelei ke te maheni lelei mo e fa‘ē ‘a e ta‘ahine ‘okú te fakā‘amuá.

Hili ha ngaahi ta‘u, hili ‘eku ako ko ha pailate ‘i he laulāpuná, ne u foua ha mana fakaonopōni ‘i hono tali ‘e Halieta ‘a ‘eku toutou feinga ‘eva ki ai. Na‘a ne pehē mai ‘i ha ‘aho ‘e taha, “‘E Tieta, kuó ke matu‘otu‘a fe‘unga he ngaahi ta‘u lahi ko ‘eni.”

Ne fakavavevave leva ‘eku ngāué, pea hili pē ha ngaahi māhina ne u mali mo e fefine ne u ‘ofa ai talu mei he‘eku fuofua mamata ki ai. Ne ‘ikai faingofua e founa ngāué—ne ‘i ai e ngaahi taimi ‘o e faingata‘a‘ia mo e loto fo‘i—ka na‘e faifai pea kakato ‘eku fiefiá, pea ‘oku kei pehē pē, pea toe lahi ange.

Sí‘oku ngaahi tuofāfine kei talavou, ‘oku fie ma‘u ke mou ‘ilo te mou takitaha foua ha ‘ahī‘ahí. ‘Oku ‘ikai ha taha ‘e hao. Tē ke mamahi, ‘e ‘ahī‘ahí kimoutolu pea fai ha ngaahi fehālaaki. Tē mou ‘ilo ‘iate kimoutolu ‘a e me‘a kuo ‘ilo ‘e he mo‘ungāi fefine kotoa: ‘oku hoko mai ‘a e tupulakí mo e fakamālohiá ‘i hono ikuna‘i ‘o e ngaahi faingata‘a.

Ko e founa ko ia ho‘o tali e faingata‘a kae ‘ikai ko e faingata‘a, te ne hanga ‘o fakapapau‘i atu e founa ‘e fakalalakala ai homou talanoá.

‘Oku ‘i ai hamou ni‘ihi, neongo ‘oku mou kei iiki, ka kuo mou faingata‘a‘ia mo mamahi lahi. ‘Oku ou ‘ofeina kimoutolu. ‘Oku mou mahu‘inga ki he Siasí. ‘Oku ‘ofeina kimoutolu ‘e ho‘omou Tāmai Hēvaní. Neongo oku mou ngali tukuhausia, ‘oku tauhi kimoutolu ‘e he kau ‘āngeló. Neongo ‘oku mou ongo‘i ‘oku ‘ikai ‘ilo‘i ‘e ha taha e lahi ho‘omou mamahí, ka ‘oku mahino ia ki hotau Fakamo‘uí, ‘a Sisū Kalaisi. Na‘a Ne mamahi ‘o laka ia ‘i he me‘a ‘oku tau fakakaukau atu ki ai, pe‘a na‘a Ne fai ia ma‘atautolu; na‘a Ne fai ia ma‘amoutolu. ‘Oku ‘ikai ke mou tuenoa.

Kapau te mou ongo‘i mafasia, hanga hake ki ho‘omou Tāmai Hēvaní pea te Ne poupou‘i mo tāpuekina kimoutolu. Tē Ne folofola atu ‘o hangē ko ia na‘a ne fai kia Siosefa Sāmítá, “‘E kī fuofuolao síi pē [ho‘omou] faingata‘a‘ia pea mo [ho‘omou] ngaahi mamahí; pea ‘e hakeaki‘i [kimoutolu] ‘e he ‘Otua ‘i ‘olunga.”³

‘Oku ‘ikai ko e kātaki‘i pē ‘o e ngaahi faingata‘a ‘a e me‘a kuo pau ke mou fai ke a‘usia ha mo‘ui fiefiá. Ka u toe fakango atu: ko e anga ho‘omou tali ko ia ‘a e ngaahi faingata‘a mo e ‘ahī‘ahí ko e kongamahu‘inga ia ‘o e malava pe ta‘e malava ke mou a‘usia ‘a ho‘omou “‘fiefia ‘o lauikuongá.”

Tauhi Ma‘u Ki he Me‘a ‘Okú ke ‘Ilo ‘Oku Totonú

Sí‘oku ngaahi tuofāfine, ‘a e tuofāfine kei talavou, nofo ma‘u he me‘a ‘okú ke ‘ilo ‘oku totonú. Ko e feitu‘u kotoa pē ‘oku mou vakai ki ai he ‘ahó ni, te mou ‘ilo ai ha ngahi palōmesi ‘o e fiefiá. ‘Oku palōmesi mai ‘e he ngaahi tu‘uaki he ngaahi makasiní ‘a e fiefia mo‘oní kapau te mou fakatau ha fo‘i teunga pau, me‘a uku ‘ulu pe me‘a teuteu. ‘Oku hanga ‘e he ngaahi mītia ‘e ni‘ihi ‘o fakalāngilangí ‘a e ni‘ihi ‘oku pikitai ki he koví pe tukulolo ki he ngaahi fakakaukau mā‘ulaló. ‘Oku fa‘a tu‘uaki ‘e ni‘ihi ko ‘eni ko e sípinga ‘o e lavame‘a mo e ikuná.

‘I ha māmani ‘oku lau ai ‘a e koví ko e lelei pea lelei ko e koví, ‘oku fa‘a faingata‘a ke tau ‘ilo ‘a e mo‘oní. ‘I he taimi ‘e ni‘ihi ‘oku hangē nai ia ko e palopalema ‘a Little Red Riding Hood—‘i he taimi ‘oku ‘ikai ke mou fakapapau‘i ai e me‘a ‘oku mou sio ki ai pe ko ha kuifefine ‘ofeina pe ko ha ulofi fakatu‘utāmaki.

Ne u fakamoleki ha ngaahi ta‘u lahi ‘i he nofo‘anga pailate ‘o e vakapuná. Ko ‘eku ngāué ke ‘ave ha seti lahi mei ha feitu‘u pē ‘i māmani ki he feitu‘u ‘oku mau fakā‘amu ki ai pea malu foki. Ne u ‘ilo‘i kapau ne u fie folau mei Niu ‘Toke ki Loma, ne fie ma‘u ke u puna fakahahake. Ka talamai ‘oku totonu ke u puna ki he tongá, ne u ‘ilo ‘oku ‘ikai mo‘oní ia. He ‘ikai te u falala kiate kinautolu he na‘a ku ‘ilo‘i pē ia ‘e au. He ‘ikai lava ‘e hano fakahekeheke‘i,

totongi pe fakailifia'i au 'o fakaloto'i au te u a'u ki he'eku taumu'a i ha'aku puna ki he tonga he ne u 'ilo'i ia.

'Oku tau fekumi kotoa ki he fiefia pea tau feinga 'iate kitautolu pe ke tau takitaha ma'u 'a 'etau nofo "fiefia 'o lauikuonga." Ko hono mo'oni, 'oku 'afio'i 'e he 'Eiki 'a e founga ke a'u ki ai! Pea kuó Ne fa'u ha mape ma'amoutolu; 'Okú Ne 'afio'i 'a e halá. Ko Ia 'a ho'omou Tamai Hēvani 'ofeina 'oku fekumi ki ho'omou lelei mo e fiefia. 'Okú Ne finangalo 'i he 'ofa kotoa 'a ha Tamai Haohaoa ke mou a'u ki homou iku'anga fakalangí. 'Oku lava 'e he taha kotoa 'o ma'u e mapé. 'Okú Ne 'omi e fakahinohino pau 'o e ngaahi me'a ke fa'i mo e feitu'u ke 'alu ki ai, ki he tokotaha kotoa 'oku fāifeinga ke ha'u kia Kalaisi pea "tu'u ko e [kau fakamo'oni] 'o e 'Otuá 'i he taimi kotoa pē pea 'i he me'a kotoa pē, pea 'i he feitu'u kotoa pē."⁴ Ko e me'a pē ke mou fa'i ko e falala ki ho'omou Tamai Hēvani. Falala fe'unga kiate Ia ke ke muimui ki He'ene palani.

Ka neongo ia, he 'ikai muimui 'a e taha kotoa ki he mapé. Te nau vakai pē ki ai. Mahalo te nau pehē 'oku 'uhinga lelei, pea mahalo 'e mo'oni ia. Ka 'oku 'ikai ke nau muimui ki he ngaahi fakahinohino fakalangí. 'Oku tui 'a e tokolahi 'e 'ave kinautolu 'e ha fa'ahinga hala pē ki he "fiefia 'o lauikuonga." 'E 'ita ha ni'ihi 'i he taimi 'e feinga ai ha ni'ihi 'oku nau 'ilo e halá ke tokoni ange kiate kinautolu. 'Oku nau pehē 'oku motu'a e fa'ahinga fale'i ko ia, 'ikai 'aonga pea 'ikai fe'unga mo e mo'ui fakaonopōni.

Ngaahi tuofāfine, 'oku hala 'enau ma'u.

Ko e Ongongolelei 'a e Hala ki he Fiefia 'o Lauikuonga

'Oku mahino kiate au 'e 'i ai e taimi 'e fakakaukau e ni'ihi pe ko e hā 'oku nau 'alu ai ki he ngaahi fakataha'anga 'a e Siasí, pe ko e hā 'oku mahu'inga ai ke lau ma'u pē e folofoloá pe lotu fakaha'aho ki he'etau Tamai Hēvani. Ko 'eku tali 'eni: 'Oku mou fai e ngaahi me'a ni he ko e kongia ia 'o e hala 'o e 'Otuá ma'au. Pea 'e 'ave koe 'e he hala ko ia ki he iku'anga ko e "fiefia 'o lauikuonga."

Ko e "fiefia 'o lauikuonga" 'oku 'ikai ko ha me'a 'oku ma'u pē 'i he ngaahi fanangá. 'E lava ke mou ma'u ia! 'Oku

'atā ia ma'amoutolu! Ka kuo pau ke ke muimui ki he mape 'a ho'omou Tamai Hēvani.

'E ngaahi tuofāfine, kātaki kae piki-tai ki he ongoongolelei 'a Sisū Kalaisi! Ako ke mou 'ofa ki ho'omou Tamai Hēvani 'aki homou lotó, ivi mo e 'atamai kotoa. Fakafonu homou lotó 'aki e angama'a pea 'ofa 'i he lelei. Feinga ma'u pē ke fakafōtunga atu 'a e lelei tahá 'iate kimoutolu mo e ni'ihi kehé.

Ako ke tali pea ngāue ki he ngaahi tu'unga 'ulungāanga mahu'inga 'a e Kau Finemuí. Mo'ui 'aki e ngaahi tu'unga mo'ui 'i he *Ki Hono Fakamālobia 'o e Tō'u Tupú*. 'Oku tatakí mo fakahinohino kimoutolu 'e he ngaahi tu'unga mo'ui ni ki ho'omou mo'ui "fiefia 'o lauikuonga". 'E teuteu'i kimoutolu 'e ho'omou mo'ui 'aki e ngaahi tu'unga mo'ui ni ke mou fakahoko e ngaahi fuakava toputapu 'i he temipalé pea fokotu'u ho'omou tukufakaholo pē 'amoutolu 'i he fai lelei 'i homou tūkunga fakatāutahá. "Tu'u . . . 'i he ngaahi potu toputapú, pea 'oua 'e hiki mei ai,"⁵ neongo e ngaahi 'ahi'ahi pe faingata'a. 'Oku ou palōmesi atu 'e fakamālō pea fakahikihiki'i homou hingoá 'e he ngaahi to'u tangata 'o e kaha'u ko ho'omou loto to'a mo faive-lenga lolotonga e taimi mahu'inga ko 'eni 'i ho'omou mo'ui.

Sí'oku ngaahi tuofāfine kei talavou—'oku mou taukave'i 'a e mo'oni mo e angatonú, 'oku mou fekumi ki he

lelei, kuo mou foua e vai 'o e papitaisó pea 'avea he hala 'o e 'Eiki, pea kuo tala'ofa mai 'e he'etau Tamai Hēvani te mou "puna hake 'aki 'a e kapakau 'o hangē ko e fanga 'ikalé; te [nau] lele ka 'e 'ikai vaivai; pea te [nau] 'eve'eva ka 'e 'ikai pongia."⁶ " 'E 'ikai ke kākāai"⁷ kimoutolu. 'E tāpuaki'i mo fakamonū'ia⁸ kimoutolu 'e he 'Otuá. " 'E 'ikai ikuna'i 'a kimoutolu 'e he ngaahi matapā 'o heli . . . pea 'e fakamovetevetea atu 'e he 'Eiki ko e 'Otuá 'a e ngaahi mālohi 'o e fakapo'ulí kimu'a 'iate kimoutolu, pea pule ke ngalulululu 'a e ngaahi langí koe'uhí ko ho'omou lelei, pea mo e lāngilangi 'o Hono huafá."⁹

'E ngaahi tuofāfine 'oku mau 'ofa atu. 'Oku mau lotua kimoutolu. Ke mou mālohi pea loto-to'a. Ko e mo'oni ko e ngaahi 'ofefine faka'e'i'eiki kimoutolu 'o e 'Otuá Māfima'i. Ko e kau pilinisesi kimoutolu, pea te mou hoko ha 'aho ko ha ngaahi kuini. Kuo kamata homou talanoa fakaofó. Ko e taimi 'eni 'i ho'omou mo'ui 'o e "tokua ne 'i ai."

'I he'eku hoko ko ha 'Aposetolo 'a e 'Eiki ko Sisū Kalaisi, 'oku ou 'oatu 'a 'eku tāpuaki mo palōmesi atu kapau te mou tali pea mo'ui 'aki e ngaahi tu'unga 'ulungāanga mahu'inga mo e ngaahi tefito'i mo'oni 'o e ongoongolelei 'a Sisū Kalaisi kuo toe fakafoki ma'i, "[te mou] mateuteu ai ke fakamālohia 'a e 'apí mo e fāmilí, fakahoko mo tauhi 'a e ngaahi fuakava toputapú, ma'u 'a e ngaahi oua 'o e temipalé mo fiefia 'i he ngaahi tāpuaki 'o e mo'ui hakeaki'i."¹⁰ Pea 'e hoko mai e 'aho te mou huke hake ai 'a e ngaahi peesi faka'osi 'o homou talanoa nāunau'ia, te mou lau ai mo a'usia hono fakahoko 'o e ngaahi lea faitāpuekina mo faka'ofa'ofa ko ia: "Pea na'a nau nofo fiefia 'o lauikuonga." Ko 'eku fakamo'oni ia 'i he huafa mā'oni'oni 'o Sisū Kalaisi, 'ēmeni. ■

MA'U'ANGA FAKAMATALÁ

1. *Fakalalakala Fakatāutaba 'a e Kau Finemuí* (tohi tufa, 2009), 1.
2. Vakai, 2 Nifai 2:11, 15
3. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 121:7–8.
4. Mōsaia 18:9
5. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 87:8.
6. 'Isaia 40:31.
7. Siosefa Sāmita-Mātiu 1:37
8. Vakai, Mōsaia 2:22–24.
9. Tokāteline mo e Ngaahi Fuakava 21:6
10. *Fakalalakala Fakatāutaba 'a e Kau Finemuí*, 3.